

שלמקום שירצה ילך, וחל עירובו בכניסת השבת לפי מה שבורר לו למחר בשבת!

והראיה דליתא: מברייתא דתני לה איז [שם חכם]!

דתני איז: רבי יהודה אומר: אין אדם מתנה על שני דברים כאחד, לומר: בא לכאן ולכאן — למקום שארצה אלך, דאין ברירה.

אלא, רק על אחד ואינו יודע להיכן יבא, יכול להתנות [רש"י].

ולפיכך אינו מתנה, **אלא: אם (כן) בא חכם למזרח עירובו למזרח, ואם בא חכם למערב, עירובו למערב.**

ותמהינן: **אבל לכאן ולכאן — לא?!**

מאי שנא לכאן ולכאן דלא מהני, משום דאין ברירה "דכי בריר למחר, אמרינן: שמא אתמול כי קנה עירוב לאו דעתיה אהך [חכם] הוה, אלא אאידיך" [רש"י], אם כן גם כשמתנה על אחד שאינו יודע להיכן יבא, שיהיה עירובו למזרח אם יבא למחר משם, ויהא עירובו למערב אם יבא למחר משם, **נמי אין ברירה**, "כי כשאמר למזרח או למערב נמי דעתו שיחול לאחד מהם, ולמחר יתברר לאיזה רוח יבא החכם ואנו צריכים לדון כאלו נתברר היום, וחל בו העירוב בין השמשות" [ריטב"א].

אמר משני רבי יוחנן: בברייתא דתני איז, לא מיירי שהדבר מוטל בספק בבין השמשות מהיכן יבא החכם. אלא מיירי **דכבר בא חכם** "לאותו צד והיה הדבר מבורר בעצמו בשעת קניית העירוב, ובכירור חל העירוב לאלתר לאותו צד, אלא שזה לא היה יודע, וכל כי האי גוונא ליכא למימר ברירה וביאתו של מחר גילוי מילתא בעלמא הוא" [ריטב"א]¹¹⁰.

והשתא הדריןן להא דאמר רב דליתא למתניתין דידן דתנן אליבא דרבי יהודה דסבר יש ברירה, מכח ברייתא דאיו משמיה דרבי יהודה.

ותמהינן: **אדרבה, נימא: דליתא לברייתא דתני איז מכח מתניתין?!**

ושנינן: לא סלקא דעתך לדחות הברייתא, **דהא שמעינן ליה לרבי יהודה** — במקום אחר — **דלית ליה ברירה**, וכדתני איז משמיה.

דהכי (תנן) [תניא]: הלוקח חבית יין [שיש בה מאה לוגין] **מבין הכותים** [קודם שגזור על יינם, רש"י], וסתם כותין אינן מפרישין תרומה ומעשר, ואין לזה כלים להפריש לתוכן תרומה ומעשר;

אומר: שני לוגין — לפי חשבון אחד 17-א מחמשים כעין בינונית — **שאני עתיד להפריש, הרי הן תרומה גדולה.**

110. ומבואר שם: דאפילו לא בא עדיין בערב שבת, אלא שעומד במקום שאי אפשר לו לבוא אלא מצד אחד, וכגון שצד אחר הוי לגבי הרב חוץ לתחום, נמי מהני העירוב. וראה שם

בתורת חיים בשם הערוך ביאור אחר, והוא: דברייתא בא רק "מקרי שמע", ובורח הוא ממנו כיון שאין צריך לחכמתו, ודרכו של המקרי שמע לבקש ממון, ולכן בורח ממנו. וראה מה שכתב הרשב"א.

עשרה לוגין שאני עתיד להפריש הרי הן **מעשר ראשון**¹¹¹.

תשעה לוגין [היינו עשירית מהנותר אחר תרומה גדולה ומעשר ראשון] שאני עתיד להפריש הרי הן **מעשר שני** [אם היתה שנת מעשר שני].

ומיחל [ומחלל] את המעשר שני בכל מקום שהוא על כסף, כיון שלזה אין צריך הפרשה¹¹².

ושותה מיד, ומשאיר כדי התרומה והמעשר — שקרא עליהן שם — שאין שותה אותה, ולאחר זמן יפריש התרומה והמעשר, ואמרינן: הוברר הדבר למפרע שזהו תרומה וזהו המעשר, **דברי רבי מאיר**.

רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון, אוסרין לשתות קודם שיפריש, וטעמא דהני תנאי — לפי מה דסלקא דעתין — משום דסברי "אין ברירה"¹¹³.

הרי חזינן דלרבי יהודה אין ברירה.

עולא אמר אמשנתנו ואברייתא דתני איו, בהיפוך:

ליתא להא דתני איו משמיה דרבי יהודה

דאין ברירה, מכח **מתניתין** דידן, דסבר רבי יהודה יש ברירה.

ומפרשינן לה: **ואלא הא דקתני** — בכרייתא דהלוקח יין — **רבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון אוסרין**, ומוכח דסבר רבי יהודה אין ברירה, היכי מפרש לה עולא?

ומפרשינן: **עולא** לא תני בכרייתא דהלוקח יין כדתניא לה לעיל: דחד תנא [רבי מאיר] הוא דסבר "יש ברירה", ותלת תנאי — ורבי יהודה מכללם — סברי אין ברירה. אלא זוזי זוזי [זוגות זוגות של תנאים] **קתני** דפליגי בהא!

והכי תני לה: ומיחל ושותה מיד, **דברי רבי מאיר ורבי יהודה**, דזוג זה סבר "יש ברירה". **רבי יוסי ורבי שמעון, אוסרין**, דסבר זוג זה "אין ברירה".

והשתא מפרשינן ברייתא דהלוקח יין, דקתני התם דרבי יוסי אוסר, וקא סלקא דעתין — וכדאמרן — דטעמיה משום דסבר אין ברירה.

ותמהינן עלה: **וכי סבר רבי יוסי אין ברירה?**

והתנן: רבי יוסי אומר: שתי נשים —

שביאר: למה לא מפרשינן ברייתא בכי האי גוונא.

לפירוש רבינו תם, כמו "מיהל", והיינו שמוזגו במים ושותה מיד.

111. ולא דוקא עשרה, שאין צריך להפריש אלא עשירית מהנותר אחר הפרשת תרומה גדולה, תוספות.

112. כן פירש רש"י. ובתוספות הקשו עליו, ופירשו, ד"מיחל" הוא כמו "ומתחיל", או

113. ונחלקו הראשונים: יש אומרים שאסור לשתות שמא תרומה הוא שותה, כיון שאי אפשר לברר איזו היא התרומה. וכמו שכתב רש"י בחולין דף יד א; אמנם בתוספות כאן בעמוד ב' כתבו: דכיון דאין ברירה, הרי זה שותה טבל, דאין כאן תרומה, [ובשם מהר"י הביאו שחולק].

ומקשינן אשינוויין: **אי הכי**, פשיטא — **ומאי למימרא?**

ומשנינן: הכא מיירי שאחר שלקחו הנשים הקינין כאחד, הפרידו הנשים כל קן בפני עצמה על דעת שתהא אחת מהקן לעולה ואחת לחטאת [רש"ש], וסלקא דעתך אמינא שיהא חייב הכהן לעשות כל קן אחת לחטאת ואחת לעולה, כפי שקבעו הבעלים.

קא משמע לן דכיון דלא אקבעינהו בהדיא בשעת לקיחה לאמר: פרידה זו חטאת ופרידה זו עולה, אפילו קבעום אחר לקיחה יכול הכהן לעשות כמו שירצה, **וכדרב חסדא!**

דאמר רב חסדא: אין הקינין של כל מחוסר כפרה **מתפרשות** איזו עולה ואיזו חטאת,

אלא: או בשעת לקיחת בעלים, שיאמרו אז: זל-ב
זו אני לוקח לעולה וזו אני לוקח לחטאת,

או בעשיית כהן על המזבח אחת לחטאת ואחת לעולה.

אבל אם לקחום סתם ואחר כך קראו הבעלים עליהן שם, אין השם חל עליהן, ויכול הכהן לשנותן [ובמסכת יומא דריש לה רב חסדא מקרא].

יולדות או זבות, המביאות לכפרתן "קן" של שתי תורים או שני בני יונה אחד לחטאת ואחד לעולה — **שלקחו את קיניהן בעירוב** [בשותפות, שלקחו ארבע עופות ולא פירשו בשעת לקיחה איזו מהן לזו ואיזו לזו, איזו לחטאת ואיזה לעולה], **או שנתנו [דמי, הגירסא משניות] קיניהן לכהן**, ולקח הוא עבורן ארבע עופות בשותפות.

דין הקינין הוא: **איזהו מן הקינין שירצה כהן, יקריב עולה**, אחת לשם זו ואחת לשם זו. **ולאיזה מן הקינין שירצה כהן, יקריב חטאת**, אחת לשם זו ואחת לשם זו.

והשתא תיקשי, הא עולה שהוקרבה לשם בעלים אחר [ב"שינוי בעלים"] לא עלתה לבעלים לשם חובה, וחטאת שהוקרבה שלא לשם בעליה, פסולה.

ומדקא אמר רבי יוסי שמותר ליקח קיניהן בעירוב, על כרחך דסבר "יש ברירה", דאמרינן הוברר הדבר שזה העוף שהקריב לשמה של זו, שלה היא, ואין כאן שינוי בעלים. והיכי אמרת דסבר רבי יוסי אין ברירה? 114!

אמר ומשני רבה: התם — במשנה דשתי נשים — **מיירי כשהתנו הנשים ביניהן שכל מי שיקריב הכהן לשמה, יהא שלה** 115.

לחטאת ואיזו לעולה ואפילו בלי "ברירה", [וכדאמרינן בסמוך], "אבל אין לו רשות לפרש בשני קנין סתומין לשני בעלים, איזה קן יהא לרחל, ואיזה מהם יהא ללאה, אלא אם כן נתנו לו רשות, ובדין ברירה".

115. כן פירש רש"י. ותמהו התוספות: דמכל מקום היינו ברירה גמורה שתולה בדעת הכהן

ואמנם מרש"י כאן בעמוד ב' ד"ה רבי יוסי אומר חילל, נראה שלא חל כלל, שלא כדעת רש"י בחולין, וכן הוא פשוט לשון הברייתא לקמן, וצריך תלמוד.

114. וכתב הריטב"א: אף ש"קן סתומה" היינו שלא נתפרש איזו מן הפרידות לחטאת ואיזו לעולה, יכול הכהן לפרש בשעת עשייתו איזו